

Jan Andrejsek: Maturitní zkouška z českého jazyka v úpravě pro neslyšící ve světle testování češtiny jako cizího jazyka

FF UK v Praze, Ústav jazyků a komunikace neslyšících, obor Čeština v komunikaci neslyšících

Jan Andrejsek ve své práci tematicky navazuje na starší studentské práce řešené v oboru Čeština v komunikaci neslyšících *Státní maturita pro sluchově postižené studenty* (Najmanová, 2008) a *Státní maturitní zkouška z českého jazyka pro neslyšící studenty* (Andrejsek, 2010). Vývoj v posledních letech stále přesvědčivěji naznačuje, že v případě vzdělávání zcela specifické skupiny žáků se sluchovým postižením – a zejména pak žáků neslyšících, jejichž prvním jazykem je český znakový jazyk – je a bude koncepce maturitní zkoušky zřejmě naprosto stěžejní. Domnívám se, že již nyní pojetí maturitní zkoušky určuje celkový postoj ke vzdělávání těchto žáků u nás, a předpokládám, že tento trend bude pokračovat. Proto předloženou práci považuji za vysoce aktuální a užitečnou.

Diplomová práce má promyšlenou koncepci. Struktura práce je jasná, systematická a přehledná (doporučila bych snad jen spojit text na s. 12–14). Názornost textu je zvýšena účelným zapojením ukázek částí popisovaných testů či subtestů (ukázky devíti celých testů nebo subtestů jsou pak k dispozici v elektronické podobě na přiloženém CD) a hojným používáním tabulek, fotografií a obrázků. Ne všechny obrazové materiály a tabulky jsou však číslovány, chybí i jejich seznamy (jen na okraj: práce sice obsahuje *Seznam zkratk*, ale ten zase není úplný).

Diplomant je dlouholetým pracovníkem Centra pro zjišťování výsledků ve vzdělávání, specializuje se právě na přípravu maturitní zkoušky z češtiny v úpravě pro neslyšící. Tuto svou – u nás zcela ojedinělou – pracovní zkušenost v práci maximálně zužitkoval. Na druhou stranu – tak hluboká znalost problematiky může někdy bránit vytvoření potřebného odstupu a nadhledu. Domnívám se, že kol. Andrejskovi se to celkem podařilo. Nicméně v práci jsem byla jako čtenář průběžně konfrontována se čtyřmi tendencemi:

(1) S některými termíny či informacemi diplomant pracuje jako se zcela jasnými, ačkoli čtenáři tak jasné nejsou. Příklady: Jaký je rozdíl mezi vyhledáváním detailních a vyhledáváním specifických informací v textu (s. 34)? Jak se liší pracovní list zkoušejícího pro ústní zkoušku z českého jazyka v úpravě pro neslyšící od pracovního listu žáka (s. 64–66)?

(2) Domnívám se, že občas diplomant až příliš simplifikuje. Příklady: Na s. 13 uvádí, že v případě žáků se sluchovým postižením posudek týkající se přiznaných uzpůsobení podmínek pro konání maturitní zkoušky vyhotovuje „*téměř výhradně*“, „*speciálně pedagogické centrum působící při škole pro sluchově postižené, kterou daný žák navštěvuje*“ – přitom je všeobecně známo, že většina žáků se sluchovým postižením navštěvuje školy hlavního vzdělávacího proudu, nikoli školy pro sluchově postižené, u nichž jsou speciálně pedagogická centra. U způsobu vyhodnocování didaktického testu z českého jazyka v úpravě pro neslyšící (s. 25) není popsán postup používaný v případě, kdy žák zaznamenává odpovědi jinak než do záznamového archu.

(3) Na několika místech se čtenář implicitně či explicitně dozvídá, že jsou dostupné cesty, jak danou problematiku pojednat hlouběji a detailněji, ale on o to zůstane ochuzen. Příklady: „*Můžeme říci, že průměrné výsledky žáků v této části velmi dobře korespondují s výsledky žáků v celém testu*“ (s. 29); na základě jakých dat k tomuto tvrzení autor dospěl, není čtenáři objasněno. Na s. 23 a 24 je jako klíčová pro přípravu didaktického testu z češtiny v úpravě pro neslyšící zmiňována tzv. specifičtá tabulka, ale součástí práce není. „*Podrobnější popis práce s kritérii hodnocení a metodiky hodnocení již není*

předmětem této práce, učitelé pověřeni výkonem funkce hodnotitele písemné práce z ČJN jsou s nimi seznamováni v rámci prezenčního školení“ (s. 57).

(4) V některých pasážích se diplomant bohužel uchyluje k pouhým výčtům (zejm. v kap. 3 *Testování češtiny jako cizího jazyka* a v kap. 4 *Testování neslyšících žáků u maturitní zkoušky z většinového jazyka v zahraničí*) s minimálním či úplně chybějícím usouvztažením nebo interpretací. Obdobně kap. 2.5 *Maturitní zkouška z českého jazyka v úpravě pro neslyšící – výsledky žáků v letech 2011–2014* je tvořena převážně tabulkami téměř bez jakékoli interpretace.

Výsledkem je podle mě solidní práce, která čtenáři umožňuje vytvořit si komplexní a plastickou představu o maturitní zkoušce z českého jazyka v úpravě pro neslyšící, ale zároveň čtenář – podle mě zbytečně – zůstává ochuzen o hlubší vhled do problematiky, o její usouvztažení a zasazení do širšího rámce.

Oceňuji, že v práci se téměř nevyskytují jazykové chyby. Jen drobné připomínky mám k typografickému zpracování. Bez problémů se však bohužel neobešlo odkazování ke zdrojům. Některé tituly, na něž se v textu odkazuje, v *Seznamu použité literatury* chybí (Kuchler, 1997 /s. 9/; Chmátalová, 2015 /s. 11/; Šindelářová, 2010 /s. 18/; Kestřánková /s. 59/; Gladková, 2013 /s. 77/; Maderová, 2007 /s. 93/ a téměř všechny tituly zmiňované v poznámkách pod čarou), jiné v něm sice obsaženy jsou, ale v jiné podobě (Trezek /s. 9/; Poláková /s. 9/; Feřtek /s. 11/; Macurová /s. 56/; Pořízka /s. 79/; Vodičková /s. 82/; Cvejnová /s. 87/).

Dovolím si diplomantovi položit dvě otázky a vyjádřit jeden nesouhlas:

1. V kap. 2.2.2 *Společný evropský referenční rámec pro jazyky a referenční popisy pro češtinu jako cizí jazyk* diplomant čtenáře ve stručnosti seznamuje s Evropským jazykovým portfoliem. Proč se nezmínil také o Evropském jazykovém portfoliu pro neslyšící a osoby se sluchovým postižením, jehož vytvoření bylo předmětem mezinárodního projektu s českou účastí Deaf Port (<http://www.deafport.eu/CZ/>)?
2. Proč se v kap. 2.5 *Maturitní zkouška z českého jazyka v úpravě pro neslyšící – výsledky žáků v letech 2011–2014* diplomat rozhodl představit pouze výsledky maturitních zkoušek konaných v tzv. jarních termínech?
3. Nesouhlasím s pozn. 3 na s. 10. Domnívám se, že poznámka vychází z ne úplného pochopení koncepce zmiňované diplomové práce.

Závěr: Diplomová práce Jana Andrejska splňuje požadavky na diplomové práce kladené a doporučuji ji k obhajobě.

Známka: VÝBORNĚ

V Praze 28. 1. 2015

Andrea Hudáková